

BESKONAČNI BILBORD I ZRNO SOLI

Kada je o Muzi vremena reč, piše Josif Brodski, nismo tek gledaoci, već i učesnici na bini. Realnost nas naseljava – te i ne želeći, govorimo *iz nje*. Ona je manje ranjiv, nepopustljiv deo naše unutarnje kuće i bića. Upada nam u reč, zapodeva *svoje* euforije. Okovane nasleđem vrste, saplice nas novim ubojitostima, greškama prošlosti, nejasnostima fatuma i isto-rijskim zabludama – i ubrizgava sveže sedative u već inače utuljen vrutak pobune.

Upreden od opreznog slavlja trenutka, sred šumora imperije stvari, mode, sterilnih „aluminijumskih pejzaža“ i „hipertrofiranih istina“ – kako nam već punu deceniju predano predočavaju prevodi Biserke Rajčić – poetski glas Eve Lipske (1945) neguje preciznu rekonstrukciju scene u kojoj se „bol od sveta“ vraća kao nemogućnost da uskladimo ličnu, unutarnju boju odela, sa krojem epohe.

Sa humorom i saosećajnošću, Lipska nas uvodi u splet poražavajućih kontradikcija, što neometano kohabitiraju u svakom našem trenu: tu su i brbljivost sveta i odsustvo jezika, i iznajmljeni, „namešteni život“ i stvarni pejzaž – koji, uistinu, više i ne postoji. Jukstaponirane, ove protivnosti su poredak stvari o kome nam govori i Adam Zagajevski: *uronjeni smo* u stvarnost, a to nas ne oslobađa *nemoći* da uredimo naš svet.

Lipska ovom poimanju vazda dodaje bolnu ironiju, koja odustvo „intenzivne nege“ povezuje sa brzinom pada, čije biblijske razmere, pojačane novovremenim hibridima, nemogućim ukrštanjima lakoće postojanja i njegove ispražnjenosti, u vrtoglavih mutacija- ma tog virusa rokade, *zamenu za život* nameću kao isključiva ishodišta naših sudbina.

Kobnost te greške u kodu, pred usudom koji je „dolazeći na svet / izgubio razum“ (zbirka *Ja*, 1999) i sa upravo preciziranim saznanjem da je i *Bog priznao / da je samo čovek*, u novoj zbirci *Njutnova pomorandža* (Kov, Vršac, 2008) pesnikinja nam predočava sa dostojanstvom učesnika u odsudnoj drami, na kojoj je maestralno istrajavao i veliki Zbignjev Herbert. Seti- ćemo se, Gospodin Kogito, upravo u „Zapisima iz Mrtvog doma“, kaže: *ležali smo povaljeni / na dnu hrama apsurdna //... kao plodovi opali sa drveta života / koji trunu zasebno*. Nekom neshvatljivom presudom lišeni „ambicije postojanja“.

2.

U fatalnom ubrzanju, svet je u viziji Eve Lipske naglavce okrenut, a kao „pozorište brze usluge“ i „menica bez pokrića“, osiromašene budućnosti, on je već mrtav – *bezdetan*. Ok- simoronski združeni, njeni lucidni uvidi i suptilni apostrofi postojanja, sred milenijumskih zamki, prečica su u iluzivno umrežene i zaslepljujuće puteve za nikud.

Lipska svoj stih, od samog početka pevanja, stavlja u spreg sa fenomenima svakodnevn- e i epohalne smrti, sa jednim jednim nalogom – da budu „poput rođenja“. I sada, u dnu beskrajnog bilborda, ona vidi, i štiti, „veliko-malo carstvo“ postojanja, povratak boja, koje otiru „noćare za kratkovidost“, i svaku nijansu sveta primiću oku – kako bi, u iskonskom

rebusu sila koje i inače pomamno vrte i nevoljko obnavljaju naš svet, zaustavile potpunu negaciju same ideje postojanja. Nekada je ova opomena bila tek „ptica koja više ne nasleđuje krila“, „usmeravana daljinski“. Danas, kako kažu njeni stihovi, zaboravljamo i da nas nema.

Preokret drame je nestvaran, poput preokreta sile gravitacije, a ipak potpun: na otpali plod pada čovek. „Rasejano stablo“, pak, prikladni je sinonim nehaja i „proćerdanog života“, upravo kao i obeznačeni pojam Knjige, iz koje, umesto listova, ispada lišće.

Već davno u toj slici nema pesnika.

Ni trajanja, koje helderlinovski uspostavljaju pesnici. Postoji, kako kaže Lipska, u prethodnoj kod nas objavljenoj zbirci (*Negde drugde*, 2006), samo trenutak nepažnje, „igra reči na prometnom kolovozu. / Na saobraćajnici stiha“.

Umesto mudrosti, možda tek zrnice soli.

U kontrasetlu zalaska, nad svežim ambisom sveta i „ismejane sekunde“, bljesak njenog stiha, nalik probuđenosti instinkta pobune, na preostali prostor scene izvodi, makar i u obrnutoj projekciji, sam životni smisao, bez kojeg se i svet, i poezija – u svom „nepismenom“, mrtvom snu – jednovremeno gase.